СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 274. Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер, 22 листопада, 1934.

VOL. XLII. No. 274. Jersey City, N. J., Thursday, November 22, 1934. THREE CENTS.

ҐЕН. БОТЛЕР РОЗКРИВАЄ ФАШИСТІВСЬКИЙ ЗАГОВІР

НЮ ЙОРК. — На засіданню комітету конґресменів для розсліду так званих неамериканських заходів, що відбулось тут у домі Адвокатської Палати, станув як свідок пенсіонований ґенерал-майор маринарів Смедлі Д. Ботлер та описав широко заходи американських фашистів приєднати його до фашистівського заговору, що, мовляв, мав на цілі усунути президента Рузвелта й демократичний устрій та завести в Америці військовою силою фашистівський лад.

Ґенерал Ботлер заявив, що на чолі заговору стоїть ґрупа військових старшин. Диктатором на випадок заведення фашизму мав би стати ґенерал Джансон, що був недавно адміністратором „Найри". У перевороті, говорив Ботлер, заінтересовані ріжні банкирі з Вол стріту, між іншими фірма Дж. П. Морґана.

Заговірники, каже ґенерал Ботлер, хотіли купити собі ґенерала Ботлера, даючи йому на кошти аґітації, полученої з одною конвенцією ветеранів, 18,000 долярів, але ґенерал відмовився. Він обіцює поробити ще дальші розкриття.

Всі згадані ґенералом військові старшини та банкирі різкими словами заперечують зізнання ґенерала.

БОРОТЬБА ЗА ІНКОРПОРАЦІЮ НАЦІСТИЧНОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ.

НЮ ЙОРК. — Суддя вищого стейтового суду, Мекголдрик, діста до вирішення петицію членів-основників орґанізації „Приятелів Нової Німеччини".

До суду надійшло кілька протестів проти інкорпорації цієї орґанізації, бо, мовляв, вона має ширити націстичні погляди, які противляться основам американського суспільного устрою. Між іншими протест підняв конґресмен Семюел Дикстейн, віцепрезидент конґресового комітету для розсліду неамериканських заходів.

Суддя обіцяв розглянути справу докладно та переслухати противників петиції й членів-основників.

УРЯД ЗБИРАЄТЬСЯ ДО ВЕЛИКОЇ КАМПАНІЇ ЗА ОЖИВЛЕННЯ ФАБРИК.

ВАШИНҐТОН. — На конференції представників уряду та великих фабрикантів виринув плян великої кампанії за оживлення праці по фабриках. Уряд свідомий уже того, що для досягнення цілі він мусить знайти для фабрикантів велику суму капіталу для відновлення фабрик. Ці потреби обчисляють на 1 міліярд долярів.

Другим питанням, що звязане зі справою оживлення промислів, це приєднати до цієї кампанії зорґанізоване робітництво, котре щойно вчора устами уряду Американської Федерації Праці підносило сумніви про заходи уряду.

ОБСЛУГА ХМАРОДЕРІВ ДОМАГАЄТЬСЯ „ЗАКРИТОЇ ШАПИ".

НЮ ЙОРК. — Боротьба між обслугою великих апартаментових і бизнесових домів та їх власниками станула тепер на вирішенню питання „закритої шапи". Робітничі орґанізації ніяк не хочуть відступити від цього домагання, а власники не хочуть на нього пристати.

Посередничить у переговорах мейор міста Ла Ґвардія, котрий добився від робітників обіцянки, що вони не викличуть страйку в домах, що мають понад 6 поверхів висоти.

З ПОСТУПУ НАУКИ ХЕМІЇ.

КЛІВЛЕНД (Огайо). — Вилдер Д. Бенкрофт, професор хемії в Корнельськім університеті, виступав на зборах Краєвої Академії Наук з відчитом, в котрім подавав цікаві дані про його розсліди над впливом хемікалій на продовження людського життя.

Референт задержався довго на своїх розслідах над так званим „содіюм роданатум", хемічним препаратом рожевої краски, що скріпляє силу живого орґанізму боротися проти недуг та продовжувати життя. Содіюм роданатум складається з одного атома соду, одного атому сірки й одного атому водня. Свої розсліди над впливом цього препарату проф. Бенкрофт робив на курах; кури, котрим до їжі домішувано цієї хемікалії, доживали глибокої старости.

Присутні на салі лікарі критикували реферат проф. Бенкрофта, а цей у відповідь критикував лікарів за те, що вони не роблять своїх дослідів, яких треба медицині, а почувши про відкриття хеміка, важне для медицини, замісць розслідити, що воно варта, згори на нього нападають. Продовження людського життя хочби на два роки, говорив він, занадто важна справа, щоби збувати її кпинами або гострими нападами.

А. Дж. Карлсон, професор медицини в Шікаґовськім університеті, сумнівався, чи само продовжування життя багато варта. Невелику роботу робить наука, продовжуючи тільки життя, бо, мовляв, є в світі багато людей, котрі мертві ще за життя, хоча цього не знають.

НОВА УКРАЇНСЬКА ПАРОХІЯ В ЮҐОСЛАВІЇ.

В селі Церовляни, пов. Ґрадішка, в Боснії та в околиці, живе багато українських кольоністів-переселенців з Галичини. Ще перед війною мала бути в цьому селі заснована українська гр.-кат. парохія, але війна відтягнула цю справу й до Церовлян заїздив раз на місяць священик з Банялуки, віддаленої 50 км. Місцеві Українці мусіли нераз полагоджувати свої справи у латинськім костелі. Цього року справа змінилася. Заходом еп. Нярадія 5. серпня Церовляни стали самостійною, черговою нашою парохією в Юґославії; першим священиком у ній назначено о. І. Левицького. Парохіяни приняли нового душпастиря дуже втішно та сподіваються, що й орґанізаційна праця піде під його проводом у їх селі куди краще, як досі.

ЯК В АНҐЛІЇ ПОБОРЮЮТЬ БЛОЩИЦІ.

Анґлійські державні і комунальні власти взялися з незвичайною енерґією до боротьби з нужею по людських помешканнях. Найбільшу увагу звертають на те, щоб мешканці, які перепроваджуються зі старих, заблощичених мешкань, не забирали з собою цих небажаних гостей на нові мешкання. Найкращу методу поборювання блощиць випрацював маґістрат у Менчестер. Меблі усіх тих, що перепроваджуються, підлягають примусовому „загазуванню" у перевозових меблевих возах. Заладування, ґазування, вентилювання та виладування меблів так зорґанізоване, що ще того самого дня вечором люди, які перепроваджуються, дістають свої меблі (без блощиць) на нове мешкання. Таксамо поступають із меблями зправила у всіх більших містах Анґлії й Шотляндії.

Крім меблів відчищують анґлійські власти цілі доми. Розуміється, що мешканці зпочатку нерадо дозволяли на примусове ґазування, одначе сьогодні йде все легко, бо люди пізнали вигоду очищеного мешкання.

ЗА ЗЛОВЖИВАННЯ.

Перед окружним судом у Чорткові велася кілька днів розправа проти бувших урядовців самоуправи, обвинувачених у зловживаннях на кільнадесять тисяч злотих. У висліді розправи суд засудив Гіполіта Лукасевича, бувшого інспектора самоуправи, на 5 літ тюрми, Ковальчука Вінцентія, бувшого книговода, на 3 роки, і Яремкевича на півтора року тюрми. Всіх обвинувачених позбавили горожанських прав на 10 літ.

БІБЛІЯ ЦИГАНСЬКОЮ МОВОЮ.

Д-р Манн, лектор анґлійської мови в університеті у Брні, почав перекладати Біблію Старого і Нового Завіту циганською мовою. В тяжкій праці помагають йому кілька студентів Циганів, які вчаться у Брні. Переклад натрапляє на великі трудноці, бо циганська мова є жарґоном ріжних мов тих народів, на яких територіі кочують Цигани. Ні граматика ні правопис циганської мови не устійнені. Всеж таки перекладач зі своїми молодими співробітниками сподівається, що всі трудноці поборе.

ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО ОУН.

Окружний суд у Луцьку на виїздній сесії у Володимирі засудив Тимотея і Володимира Проциків, студентів богословії у Львові, по 4 роки вязниці за приналежність до ОУН, а Василя Кисіля на 3 роки. Всіх 3 засуджених засудив суд на втрату громадянських прав на 8 років.

ЗАВЗЯТИЙ ОЛЕНЬ.

Великий олень напав на автомобіль Амі Ґравела біля Су Сан Марі, Онтеріо, як цей пробував його виминути на дорозі. Олень ударив рогами в радіятор, поламав його на кусні підняв автомобіль угору, а накінець відійшов у ліс з частиною радіятора на рогах. Ґравел каже, що колиб так олень заатакував був автомобіль збоку, то був би може повбивав тих, що в ньому їхали.

ДО КУПЕЦТВА ТРЕБА МАТИ ГОЛОВУ.

Коли Гітлер прийшов до влади, у Берліні і в більших провінціяльних містах Німеччини уряд сконфіскував більші крамниці. Між іншим секвестрував теж знамените підприємство Тітца, з якого розігнав усіх Жидів, посадивши на їх місце фашистівських урядників. Тепер оголосили справоздання з цієї фірми: 5 і пів міліона дефіциту.

СТРАШНИЙ АПАРАТ.

Професор берлінського університету, Бурґен-Віллінґен, винайшов апарат, який назвав пластометром. Ця машинка, накладена на голову, дозволяє за кілька хвиль означити, чи дана особа належить до арійської раси, а навіть показує, який процент неарійського елементу має в собі нещаслива жертва. Тепер уже не треба буде предкладати метрик ані ґенеальоґічних дерев у Німеччині — поставлять громадянина під апарат і скажуть: „Виїжджай на чужину шукати своїх предків неарійського походження!"

БЮРОКРАТИЧНА ПОМИЛКА.

Громадянка міста Ліон (Франція), Андрієнна Марселя Барбіє, маючи 24 роки, рішила вийти замуж. Для цього чомусь досі вимагають метрики. Вона написала по метрику до рідного містечка. Метрика прийшла, але на імя її брата, що помер 10 літ тому. У маґістраті в книгах її похоронили. Бідна дівчина мусить чекати, аж суд окремою постановою її воскресить, тоді вона зможе взяти шлюб.

ПОКІЙНИК ВРАЖЛИВИЙ НА ПОХОРОННИЙ МАРШ.

В анґлійському місті Сундерлянд ховали одного музику. Він лежав на катафальку. Його товариші зібрались біля нього і почали грати похоронний марш на вічну його дорогу. Тоді почули, що щось починає хропіти. Покійник прокинувся, бо спав летарґічним сном. Його відвезли до шпиталю і там він скоро очуняв. Якби не музикальні приятелі, поховалиб його живцем.

КАРА СМЕРТИ ЗА ШПИГУНСТВО.

Наглий суд у Луцьку засудив Івана Маркевича на кару смерти за шпигунство.

ЦЕНТРАЛЯ ФАЛЬШИВИХ ПЕЧАТОК І ДОКУМЕНТІВ.

У Рівному поліція перевела ревізію в помешканні кравчині Лукії Петровської і відкрила велику скількість добре підроблених округлих ґумових печаток ріжних державних та самоврядних урядів. Крім того поліція забрала фальшовані друки, бляскети та документи. Петровську арештували. Одночасно в Бересті над Бугом арештували її любчика Юрія Мільчевського, чи пак Леонарда Зелінського. Арештування відбуваються теж на терені цілої Польщі.

ПАЛІЄВИ СПАЛИЛИ РУКУ.

В селі Бобри селяни схопили Станислава Ушка, який підпалював хату. Від пожежі згоріли сусідні будинки. Обурені селяни тяжко побили палія, а опісля спалили йому в пожежі руку, якою підложив вогонь. Поліція виратувала палія і тяжко раненого та непритомного відвезла до шпиталю.

ПОВІТРЯНА ТОРПЕДА.

Відомий анґлійський винахідник Сідней Г. Бравн запроєктував нову методу боротьби з нападами бомбардуючих літаків. Полягає вона на нищенні ворожих літаків при помочі спеціяльних літаючих торпед. Мають вони вид малих літаків, до яких причіплено сильні мотори. Особливий механізм кермує ними в часі лету.

Старт відбувається таким самим способом, як з корабля; особлива катапульта викидалаб їх у напрямі ворожого літака, який летить звичайно на висоті 6,000 метрів. Брак летуна на цій літаючій торпеді та мала її вага дозволять їй розвинути швидкість 700—800 км. на годину! Торпеда ділає як у день, так і вночі; але що звичайно напади йдуть нічю, опишемо її ділання в ночі.

Ворожий літак освітлюють рефлектором, до якого є прикріплена торпеда. На торпеді є люнета, яку наставляється на ворожий літак.

У моменті вистрілу торпеди паде на люнету образ освіченого літака. В люнеті є прикріплена відома фотоклітина („електричне око"), яка є сполучена з особливим механізмом. Фотоклітина є поділена на дві частини. Кожне збочення торпеди з дороги пересуває освітлений образ і нарушує рівновагу половинок клітини. Тоді зачинає ділати згаданий механізм; він самочинно спрямовує торпеду на добру дорогу й тим способом доходить торпеда до своєї цілі — до літака — й сильним ударом розбиває його на кусні.

ДЕ Є ТРОЦЬКИЙ?

Були цими днями звістки, що Троцький перебуває в Еспанії. Париський „Матен" повідомляє, що має інформації з достовірних джерел, що Троцький досі сидить у Франції, бо ніодна держава не хотіла його впустити на свою територію.

У МОСКВІ НЕМА СКЛА.

„Вечерная Москва" підрахувала, що в Москві цієї осени треба щонайменше 200,000 кв. метрів скла. Тимчасом і в приватних крамницях і в центральній установі, що постачає скло, відповідають людям: скла нема і невідомо, коли буде. А коли є, то таке, що до вікон ужити його не можна.

ЖИДІВСЬКИЙ ЧАСОПИС ПРО АПОСТ. ВІЗИТАТОРА І ЛЕМКІВЩИНУ

ЛЬВІВ. — Львівська жидівська „Ґазета Поранна" з 6-го листопада помістила статтю під наголовком „Апостольський візитатор і Лемківщина". Говориться там про створення нової дієцезії на Лемківщині і пишеться таке:

„Греко-кат. епископат, бажаючи недопустити до створення нової дієцезії, а радше, щоб перешкодити кандидатам старoруських поглядів на становище лемківського гієрарха, представив у Римі, що апостольська нунціятура та польський уряд хибно інформують ватиканські чинники в лемківській справі".

„Ґазета Поранна" твердить далі, що самі Лемки висилають до Риму інформації, противні тим, які висилає греко-кат. епископат. І тому саме Ватикан вислав апостольського візитатора в особі о. І. Гудечка, щоб „розглянув лемківську справу". А далі читаємо таке:

„О. візитатор перебуває тепер у Львові. Українці орґанізують уже селянські делеґації, що мають перед о. візитатором висловитися проти лемківської дієцезії і проти о. д-ра Масцюха. Зате всі Лемки одноголосно протестують проти української політики о. епископа Коциловського і домагаються створення лемківського епископства з осідком у Сяноці, а на становище лемківського гієрарха домагаються кандидата-Лемка, що знає добре їхню психіку, а таким є якраз о. д-р Масцюх, доцент „Університету Яна Казімєжа ве Львовє" і бувший професор св. теольоґії".

Далі в тій статті грозиться Римови, що коли старорусин не стане епископом, то вся Лемківщина відпаде від католицької церкви і перейде на „орієнтальний обряд", як це вже зробила пята частина Лемків. Але як не буде епископа з „українськими поглядами", то відступники знову вернуться на лоно католицької церкви.

ВЖЕ ЦІЛКОМ НЕ ВЧАТЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.

ЛУЦЬК (Волинь). — Є тут дві сім-клясові вселюдні школи, в яких більшість учнів Українці. До 1934 року викладано в тих школах українську мову як предмет. Та від початку нового шкільного року не було вже в тих школах ні одної лекції української мови. Польський уряд каже, що нема грошей на українських учителів. Таке діється на корінній українській землі, на якій батьки дітей платять грубі податки на вдержування шкіл.

ЯПОНІЯ БУДЕ ЗБРОЇТИСЯ.

ЛОНДОН.—Представник Японії, заступник адмірала Ямамото, заявив виразно, що Японія не згодиться далі на ніякі обмеження у збросню на морі, а будуватиме такі кораблі, які потрібні для оборони краю.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ПРОЄКТ КОНТРОЛІ ЗБРОЄННЯ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Представник Злучених Держав предложив проєкт контролі виробу зброї і торговлі зброєю. Нагляд над тим малаб Ліґа Націй. Та Італія противиться тому проєктови, а Австрія заявляє, що не підпише ніякого договору, поки вона не матиме в збросню таких прав як і інші держави.

СОВЄТИ ДАЛІ РОЗСТРІЛЮЮТЬ „КУЛАКІВ".

МОСКВА (Росія). — Знов засуджено на смерть через розстріл пять нових „кулаків", що „саботували" збір бавовни. Така відомість прийшла з Ташкенту, столиці Узбекістану, де розстріляно 13 „саботажників" на протязі тижня. Селяни виправдуються тим, що бавовна ще не доспіла й годі вже тепер її збирати. Та совєтська влада каже, що можуть впасти дощі й знищити жнива, і натискає на поспіх, бо боїться втратити бавовну, якої потребує для мануфактури. Розстріли є заразом пострахом для інших, що не поспішають зі жнивами.

ПІДНОСЯТЬ ЗАСЛУГИ КАРДИНАЛА ҐАСПАРІЯ.

РИМ. — Кардинал Пієтро Ґаспарі, що був при двох останніх папах секретарем справ закордонних, а тепер помер у 82 році життя, був великою індивідуальністю. Він був автором письма, яким папа звернувся був підчас світової війни до воюючих держав з предложенням закінчити війну.

ДАЛІ ДУМАЮТЬ ПРО ОДИН ФРОНТ З БОЛЬШЕВИКАМИ.

ПАРИЖ. — Переговори між представниками Другого Інтернаціоналу і Комінтерну покищо не довели до згоди, бо Совети не хочуть випустити на волю увязнених соціялістів. Та соціялісти не тратять віри, що таки погодяться з большевиками.

ПОЛЬЩА ЗАНЕПОКОЄНА.

ВАРШАВА (Польща). — Гітлер заявив французькому висланникови, що Німеччина навіть у думці не має якоїсь аґресії в сторону західньої Европи. Це Французам дуже подобалося. Зате у Варшаві ця заява викликала страх. Кажуть, що це значить, що Гітлер таки піде на Польщу, як тільки трапиться до цього нагода.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holiday at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

З КРАЇНИ ДУШОГУБСТ І САМОГУБСТВ

Дуже мало, а то й нічого світ не знає про те, що діється в царстві Советів. Так пише в „Ню Йорк Амерікен" з 18 листопада Ісаак Дон Левін, біограф Леніна й автор книжки „Сталін". Трохи дійсної правди можна дізнатися хіба з підпольних видань, які виходять на території СССР, або з тих, що виходять поза Советами, а мають тісний звязок з Селянською Робітничою Партією, яка працює в Росії підпольно.

Цілий світ, пишеться в тій статті, був потрясений страйком угорських майнерів, що рішилися на голодову смерть. Але до світа не дійшла ні одна вістка з СССР про те, як селяни масово поповнюють самогубства, підпалюють газдівства й гинуть в огні з розпуки, бо не годні довше видержати грабунку і переслідувань совєтської влади, або не хочуть довше глядіти на те, як нарід вимирає повільно голодовою смертю.

І нічого світ не знає про совєтські карні експедиції до Туркестану, Вірменії чи на Україну. Не знає, приміром, того, що одна така експедиція вимордувала ціле племя Каракум, яке противилося колективізації. Як і не подає нічого совєтська преса про вічні бунти населення, про збільшуючіся з кождим днем убивства не то малих, але й високих совєтських урядовців, висиланих з Москви на чолі карних експедицій. Левін вичисляє імена тих високих совєтських урядовців і каже, де їх постигла смерть. А разом з тим згадує, що саме голод довів населення до конфлікту з владою і до вбивств тих урядовців, як і до повстань, і то головно на Україні, а далі в західнім Сибірі й на Кавказі.

В статті Левіна згадується ще й про сепаратистичний рух на Україні. Стверджується, що цей рух дійшов в останніх часах до величезних розмірів. І тому саме Москва вислала на Україну праву руку Сталіна — Постишева. І тому Москва усунула на Україні з урядових совєтських посад аж 2,800 осіб, підозрілих у контрреволюції, в змаганнях відірвати Україну від Москви. Яких 60% усунених з посад загнано до тюрем. А з тисяч інших, арештованих на Україні за сепаратистичні змагання, 3,860 осіб заслано на тяжкі роботи на Сибір. Подібну чистку переведено по школах на Україні, а з одних тільки університетів у Харкові, Києві й Дніпропетровську вигнано й увязнено 312 студентів. На Україні, каже Левін, приходить іще й до сильних тертъ між Червоною Армією і частинами ДПУ (чрезвичайка).

Оте є тільки зразки того, що діється в СССР, а зокрема на Україні, а про що в світовій пресі нема згадки. Це є події, яких совєтський цензор за ніяку ціну в світ не пустить, але які були і далі розвиваються.

З МОГО РИМСЬКОГО ЩОДЕННИКА

ОФІЦІЙНЕ Й НАРОДНЄ.

2 листопада 1934.

Вчора — за католицьким календарем — був тут день „Всіх Святих"; сьогодня — день „Всіх Мертвих".

Ті, що стояли на чолі католицької церкви, знали, що хоч усі святі давно померли, то не всі, що померли, були святими. І тому виразно ці два дні відріжнили, хоча й поруч один з другим поставили.

Перший день присвятили **офіційним** святим, а другий залишили — святим родинним і народним. Та оті невизнані церквою святі, оті всі мертві, що їх лави доповнюються з **кожної** родини, на ділі захопили народню душу. День „Всіх Святих" — свято, як свято. Крамниці зачинено. Банки зачинено. Міністерства зачинено. Людина, яка має справи до людського полагодження, не знає, що з собою робити. Не знає навіть, кого святкувати. Бо це легко сказати: „**Всіх** Святих". А скільки їх справді? І як вони називаються? Раз на рік людина святкує день свого „янгола", як казали на Придніпрянщині, себто день свого святого: Михайла, Петра, Тетяни... Але, кажучи поправді, хто, святкуючи той день, думає не про себе, а саме про свого святого? Боюся, що таких мало знайдеться! А тут ось усі святі накупу! Побожні люди пішли до церкви. Молитись... Але це все так, як водиться і як годиться. Як у **кожне** свято. Як у неділю, що повторюється що тижня... Звичайне, офіційне свято, що приносить людям і ще й спочинок від щоденної роботи. Бож у кожного своя щоденна робота, від котрої добре відірватися бодай раз на тиждень, а то й два, як на те обставини дозволяють.

Ось навіть і папа з приводу свята „Всіх Святих", як пишуть часописи, перервав щоденні прийоми, щоб відпочити від оглядання всіх отих молодят подружених, що, користаючи з Мусолінієвої демографічної політики (80% знижки на залізницях для всіх молодих-подружених як Італійців так і чужинців, що їдуть до Риму), напливають до Риму і до папи. За один тільки жовтень папа прийняв був 12 тисяч пар молодих, що прийшли по його благословення на нове життя. Трохи дивно бачити по салях Ватикану всі оті сяючі щастям молоді подружа, що самим своїм виглядом заперечують ідею целібату. В день „Всіх Святих" треба відпочити від цього напливаючого **земного** щастя. Треба згадати тих Героїв Духа, що перемогли себе, свою земну природу і присвятили себе цілковито служенню одній ідеї. Але скільки їх було? Тисячі? Сотки? Може одиниці? Але, на всякий випадок, щоб нікого не пропустити, щоб нікого не забути, офіційні установи кажуть нам святкувати „всіх". І забувають, що в абстрактному „**всі**" не знаходиться „**нікого**" конкретного. **А культ вимагає конкретного.** І знаходить його — на другий день — день „Всіх Мертвих", коли кожна родина святкує память свого дорогого покійника. Хто його не має?! Для офіційної церкви цей покійник є нулем, одним із міріядів людей, що померли. Але для відповідної родини він є своїм **приватним** святим, що навкруги його культу збираються всі свояки. Культ покійників був одною з первісних форм релігій, і він і надалі залишається її важливим складником.

Сьогодня в Римі на всіх трамваєвих і автобусових лініях, що йдуть до кладовища — Кампо Верано — збільшено в значній мірі скількість трамваїв і автобусів. Натовпи народу сунуть у напрямку до Кампо Верано з руками, повними цвітів, щоб усипати ними дорогі могилки. І римський губернатор дав від себе наказ, щоб на **кожну** могилку покласти „від Риму" китицю цвітів. На **кожну**, а особливо на ті, що залишилися — через брак родичів — осамітнені. В Парку Спогадів, де **кожне окреме** дерево присвячене памяті якогось вояка, що згинув на війні, і має на прічепленій таблиці його імя, відбувається сьогодня врочисте богослужения з участю губернатора Риму, представників уряду, війська фашистівської партії та представників з усіх римських шкіл. Культ мертвих, цих невизнаних церквою родинних і народних святих, мимоволі мусить знаходити визнання офіційних чинників, бо день „Всіх Мертвих" через свій конкретний характер здобуває все більше признання не лише в народніх масах, але і в офіційних колах, що привязують до цього дня почитання покійників, дорогих не лише окремій родині але й цілій нації. День Святих розпливається в фікціях універсальности. День Мертвих оформлюється в образах живої дійсности. День Святих залишається зовнішньою формою; День Всіх Мертвих все більше заповнюється змістом і витворює невмирущі традиції родинної й національної спільности.

Католицька церква відділила день Всіх Святих від дня Всіх Мертвих. І в тому мала рацію, бо не всі мертві є святі, хоча всі святі є давно вже мертві. Але тимсамим відділила вона **своїх офіційних** святих від тих неофіційних, що їх образ кожний носить десь глибоко в серці. А те, що живе в серці, все важитиме в людському житті далеко більше від офіційних приписів. На це треба памятати особливо в суспільному житті, бо тут треба вміння поєднати офіційне з приватним, вміння утворити такі спільні культури, які були би лиш одним великим вогнем з тих всіх іскорок, що жевріють у серці кожного.

І на цих думках я розгортаю італьянське „Корієре делля Сера", і переходжу в інший світ. Читаю чергову кореспонденцію Беонія Брокєри з Совєтщини, а в ній таке:

„Росія поділяється на дві частини: на Росію офіційну і на ту **другу** Росію (себто не офіційну. — Е. О.). З одного боку знаходиться Москва зі своїми законами і своєю поліцією, а з другого боку— нарід зі своїм серцем і своїми поривами. Ця друга частина цікавить мене далеко більше від першої. І з дня на день помічаю, що ця друга є цілковитою протилежністю отій першій. Тепер я розумію багато річей, які раніше мене страшенно вражали. Наприклад, оте незвичайне поширення злодійства по великих містах. По ночах влада примушена ставити узброєних жандармів (себто агентів ГПУ. — Е. О.) коло дверей крамниць. І якщо хтось важиться віддалитись від осередку міста, ризикує дістати доброго стосуна по голові, тимчасом, як годинник і все, що маєте, безслідно зникне. Уряд намагається з цілою енергією тому зарадити. Накладає жахливі кари: розстрілює на місці. Але хворобу треба було лікувати в її джерелі, а не в дрібних її наслідках. Підчас моєї зупинки в Одесі я проводив цілі години по трибуналах, присприслухуючись до процесів. Обвинувачення були майже завжди ті самі: крадіж, волокитство, підроблювання документів, напади і т. д. Під **покришкою легального комунізму відроджується смак до конспіративного життя.** Большевики переборщили в своїй бюрократичній механізації. Коли натиск робиться незносним, людина перетинає мотуз, що її вяже, і опиняється по той бік греблі. І тут починається Росія неофіційна. В повені мас, що їх вириває з корінем з грунту пролетарська „борона", в тому анонімному потоці міліонів людських атомів, що їх якась телеграма московського уряду перекидає відразу на 6 чи 7 тисяч кільометрів від рідної хати, зручна людина має за собою багато шансів. Зручність полягає в тому, щоб уміти вчасно пірнути. Починаєте відчувати запах арешту? Зникайте! На фабриці ваші друзі припишуть вас як мертвого. А тимчасом мертвий блукає, з револьвером у кишені, пять чи шість місяців десь по лісах та степах, в ночі на буферах залізничних вагонів, в день серед черг, коло крамниць, де можна знайти трохи грошей. Треба лише мати пронизливе око та швидку руку. Спати під відкритим небом і завжди мати зброю під рукою. Тимчасом підроблений пашпорт дотути досить легко. Майже всі тут один на одного похожі: біла сорочка та стрижена голова. Одного дня ви зявляєтеся знову на світ божий, десь на другому кінці суходолу... Поруч з великою удержавленою масою заляканих людей, які тягнуть нудне життя з допомогою всяких „карточок", що дозволяють ставати в чергу перед крамницями, та мріють про медальку „ударника" або про ордер Леніна, існує тут іще оцей другий світ авантурників, скваліфікованих героїв, виключених з офіційного життя протестантів. Славянський темперамент є тисячу разів живіший, багатший, фантастичніший, творчий, аніж темперамент фільософа Маркса, на зразок якого хотіли би тут побудувати життя цілого народу".

Життя офіційне й життя неофіційне... Хіба можна сумніватися в остаточну перемогу цього останнього?!

Евген Онацький,
Рим.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

НЕ ХОДИТЬ ПО ВЕСІЛЛЯХ.

Говернор Ірляндії, Боклі, не приняв запросин англійського короля на весілля князя Кенту. Королівські пропагандисти кажуть, що ця відмова не була зовсім несподіванкою: мовляв, Боклі **всі** знають, що він не любить церемоній.

Скільки то є людей у демократичній Америці, що дали би тисячі долярів за запрошення на це весілля.

РУСОФІЛИ, ЩО НІЧОГО ВІД РОСІЯН НЕ НАВЧИЛИСЬ.

Немовби для контрасту ірляндському намісникови сербська православна церква збирається канонізувати сербського короля Александра. Мають його проголосити святим за те, що, мовляв, він ціле життя присвятив краєви, а спеціально встановленню мирних відносин між ріжними народностями Югославії.

Очевидно, навіть глухий чував про ті мирні відносини між Сербами й Хорватами, які встановилися під берлом Александра. Грубе підлизування сербських попів не подобалося навіть королевій Марії, котра сказала про цей плян: „Я думаю, що югославський нарід буде волів памятати про Александра як про короля-жовніра, ніж про святого короля".

Чи не знають, до чого довела того роду політика церкви супроти пануючого роду російську православну церкву?

НОВІ ЧАСИ, НОВІ МОДИ.

Не вчаться нового сербські попи, але зате вчаться нового большевики.

Телеграфують московські кореспонденти американських газет про великі переміни в російських товариських формах. Мовляв, у Росії вже минула звичка вважати за доброго пролетаря та комуніста людину з розчіханим волоссям, без білого ковнірця та образливого грубіяна. Нині добрий комуніст повинен не тільки знати напамять марксівський катехизм, але й мати чистий ковнірець та вміти танцювати.

Колись за білий ковнірець уважали людину буржуєм. Нині — добрим комуністом.

НЕ ТАКИЙ ЧОРТ...

Кажуть кореспонденти, що офіцири червоної армії вже мають білі ковнірці й уміють танцювати.

Що це тільки офіцири мають білі ковнірці, а решта населення не має навіть сорочки, це не зміняє річи: важне, що Росія вже на добрій дорозі до приняття американської культури.

Чейже це повинно би переконати американського читача, що червоні комісари не такі страшні, як їх малюють. І що за примана американським дівчатам: їдьте, дівчата, в Москву: червоні офіцири вже вміють танцювати. І ви, панове капіталісти, чи не чули ви, що Орджонікідзе, комісар тяжкого промислу, вже зачесався й дав собі вичистити чоботи?

ПРАВИЛА ДОБРОГО ПРОЛЕТАРСЬКОГО ТОНУ.

Московські „Звєстія" нарешті принесли кодекс „пристойної пролетарської поведінки". Знаходимо там правила: Не їжте ножем! Не чистіть собі зубів по їжі нігтями! Не чмакайте при їжі зубами!

З огляду на большевицько-польське зближення, до цих правил ще можна би додати правила з одного польського клюбу в Америці: не втирайте носа до фіранок на вікнах; як вже вжили довбачки до зубів, не давайте її своїй товаришці; не довбайте в носі, як говорите промову (видно, можете це зробити по промові).

Принявши ці форми, червоні офіцири вже можуть складати візиту хочби в палаті „самого" Пілсудського.

В. Ф.

МУДРЕ ЗАВІЩАННЯ.

6)

— Хто такий, той Сидір?

— Мій наймолодший брат. Він є шевським челядником далеко в місті. Своє ремесло знає дуже добре. Гарний, здоровий і чесний парубок. Має гідну дівчину. Та що з того! У свого майстра заробляє замало, щоби оженитися. На машину, копита й інше знаряддя не має грошей. Простим попайтаком не хоче бути. І не велика то честь і також не багато заробиш. Його дівчина також бідна, не поможе йому. Я для нього складаю, щоб міг стати гідним майстром, і щоби міг оженитися... Мені гроші непотрібні. Як до решти постаріюся, то Нагірняк не проженe мене. Я се знаю. Незабаром буде повних двіста гульденів. Повезу їх Сидорови... Оженю його. Тепер ти йди спати. Завтра, неначе не бачив моїх грошей, неначе про них не балакав зі мною! Чув?

— Чув і не забуду! — відповів Савка весело. — Я не язикатий.

Савка ляг. Тимко всунув торбину з грішми назад в солому сінника. По хвили знов зачав хропіти. На своє щастя Савка вснув, ледви голову поклавши на подушку. Спав твердо і від музики хропуна не пробудився.

Другої днини Савка мав пару великих прикростей. Зараз рано, коли вийшов на двір з хлібом, намащеним маслом, ще заки раз вкусив, хліб вишмиргнувся з його руки і впав. Гектор гадав, що се для нього, тож хапнув і зїв. Савка мав з того лиш ту користь, що пес собака подякувала йому вимахуючи хвостом ще завзятіше, як звичайно. Його сердило се і смішно йому було. Розсіяний такою пригодою, не бачив, що коло нього ведро з молоком. Обернувся так незручно, що ведро перевернув. Очевидно, молоко попливо по піску подвіря.

Господиня стояла в пекарни у вікні і бачила се. Вибігла з криком і лайкою. Савка вже почув на своїй спині удари, та що, щось задержувало його на місці і він не втік. Так стояв і стривожений безрадно глядів на лежаче ведро. Господиня засипала хлопця лайками і била що сили пястуком.

— Ти на злість мені зробив се! Ти проклятий вошебийнику, ти! Фіглі забаглося йому робити мені. Се тому, бо грішу за молоко я беру для себе і бахура не гладжу по головці так як мій муж. Погладжу я тебе, та проти шерсти!

Бухнула хлопця пястуком в плечі так, що він як довгий звалився в болото, розроблене вилятим молоком. Оглянулася за патиком. Бучок лежав таки заряз коло них. Вхопила і, сіпнувши Савку за ковнір, підоймила його. Коли вже замахнулася на нього букомь, хтось вхопив її за руку так сильно, що вона хлопця зараз пустила. Тим смільчаком був слуга. То був Тимко.

— Господине! — сказав лагідно, та рішучо. — Хлопця лишіть в сулокою!

Баба на хвилю остовпіла. Не годна була збагнути, звідки слуга набрався тої безличности. Аж по добрій хвили розкричалася:

— Як ти, старий осле, посмів... поставитися до мене?! Ти мені хочеш приказувати?! Може гадаєш, що ти задово служиш тут?

Савка відійшов тихо і аж тоді Тимко випустив руку господині, та не рухався з місця. Лагідно, наче би по доброму розмовляв з нею, казав:

— Що в такім великім господарстві, як у Нагірняка, значить одної днини одно ведро молока менше як звичайно? Савка не бачив, що коло нього ведро. Ще й до того, не тут місце на ведро з молоком... І худоби не бється так, як ви його били. Тут вже більше як ведро молока змарнувалося... Не велике нещастя...

— Так? — зашипіла господиня, котра до сеї хвилі слухала супокійно, лиш важко сопучи. — А чия се шкода? Може твоя? Може ти заплатиш мені за молоко?

— Добре, — відповів Тимко. — За молоко заплачу вам, щоби ви не збідніли.

За дверми в стайни дівки розсміялися на голос. Тимко відвернувся від господині і пішов до своєї роботи.

Коли в полудне Нагірняк прийшов з поля, буря вибухла наново. Жінка зажадала, щоби муж обтягнув Тимкови за молоко і зараз прогнав його. Разом з Тимком, щоби викинув Савку...

— Я не позволю, — кричала, — щоби слуга осмішував мене перед всею челяддю! Як се назвати?.. Парубок нахадає... може й бити береться... кого? господиню!

Двацять і пять ось таких років! Нагірняк мав досить часу, щоби привикнути до таких вибухів бабської скаженини. Він звичайно мовчав, думаючи:

— Викричиться і лекше їй стане.

Сим разом було йому забагато і він собі розкричався:

— Ти сама підоймаєш себе на сміх! Кричиш, рипиш, наче би й мусів хату задовжити, бо раз перевернулося ведро з молоком... Як божевільна бе безборонного і невинного хлопця... Савка ходить з лицем напухлим від побоїв і від плачу. Ганьбу приносить вітови, як в його хаті катують сироту, яку треба боронити... Ганьбою є, що війтиха думає стягнути з наймита частину його зарібку за ведро молока... Тьфу! Тимко старший, як сам війт. Він був тут на господарстві ще коли пан війт бігав до школи. Був добрий і чесний робітник і розумний хлоп. Такий лишився по нинішний день.

— Чи й Савка твій старий робітник?! — зашипіла жінка.

— Савка, бідний сирота і дуже розумний, добрий хлопчина. Ти казишся, коли тільки глянеш на нього, хоч дитина не зробила тобі ніякої кривди, ніколи нічим не оскорбила тебе... Савка у мене на вихованню і всі ті бучі, вся війна проти нього мусить скінчитися. Щоби ти знала се раз на все. Така моя воля!

Нагірняк пішов до шопи рубати. Удари сокири лунають по цілім обійстю, поліна роскакуються. Рубав з таким завзяттям, наче би то було вже останній раз перед смертю і він хотів нарубати запас на довгі літа.

— Найліпше було би порубати все і вмерти! — думав. — Таке життя, то не життя! Що днини лише прикрости, сварки, гніви, досада. І все те без причини. Се зїдає чоловіка... Коби Савка був бодай пять років старший, то я за одним махом зробив би тут лад. Хоч і такий був би ще дуже молодий, та я здав би на нього ціле господарство і сам, смілючися в кулак, відпочивав би... Перед тою відьмою і її братаничем мій маєток обезпечений ще батьком. Я досі ще не поробив ніяких змін, хоч завіщання батька дає мені змогу поробити їх... Я вже немолодий. Кожда днина може принести зміну. Як би так тепер, то захопила би Савку дитиною... Цілком в його користь я нині ще боюся... бо найліпшу дитину час і товариство можуть попсувати. Всеж таки можна щось зробити і в користь тої дитини. Як пожию і він підросте, то покажеться, чи для нього зробити решту.

Коли так вже упорядкував свої думки, війт перестав рубати дрова. Глянув на поколені поліна, що великими купами лежали коло нього ліворуч і праворуч. Ті купи були мірою, яка в його душі кипіла злють. Тепер вона вже потахла.

— На нині досить! — сказав до себе. — На нині і на завтра, бо поїду до нотаря. Після завтра знов покажеться, чи запас полін ще треба буде побільшити.

(Дальше буде).

З ЮВИЛЕЙНОЇ КАМПАНІЇ У. Н. СОЮЗА.

МІННЕАПОЛІС, МІНН.

Подвійний ювилей.

Товариство „Запорозька Січ", від. 385 У. Н. Союза, обходило подвійне свято: 40-літний ювилей У. Н. Союза і 20-літню річницю свого існування.

Насамперед відправлено в укр. греко-кат. церкві панахиду за померших членів, а зворушаючу проповідь виголосив о. М. Мартинюк. Святочний концерт відбувся в Українськім Домі Просвіти.

Вступне слово виголосив предс. Йосиф Ґреськів та подав історію товариства і представив перших орґанізаторів, громадян І. Козака і О. Козака, найстарших членів Запорозької Січи. Ствердив, що з заснуванням Союзового товариства піднеслося громадське життя, зросла народна праця. Потім хор при укр. греко-кат. церкві, під проводом о. Мартинюка, відспівав гимн У. Н. Союза, а по нім багато інших пісень. Програма концерту була обширна, бо складалася з 20 точок.

Гром. О. Шабатура виголосив довший реферат про У. Н. Союз, його історію і майно. Доказував діяльністю У. Н. Союза, що це є найкраща народня установа в Америці й нам усім найдорожча.

Дальший бесідник, о. М. Мартинюк, зясував коротко історію нашої іміґрації. Згадав за о. Волянського й інших піонірів-каменярів, що розбивали на нашій іміґрації скалу темноти, несвідомости і байдужности. У. Н. Союз не тільки задоволив потреби старого покоління. Він може задоволити і молодь. Тільки треба, щоб ту молодь втягнути в Союзові ряди.

Прихід зі свята виносив $58.57. Розхід $38. 46. Чистого доходу осталося $28.11, з чого т-ов. Запорозька Січ ухвалило вислати до Обєднання $14.06, з призначенням на Рідну Школу в краю.

Олекса Козак, секр.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Т. С. — Як людина є в „нервовім розстроєнню", то не треба писати до газети, бо це є ніяким виправданням на те, щоб писати неграматично. З того, що якась людина не „любить" граматики, не виходить, щоб редактор мучився над її писанною, щоб доглупатись, що властиво вона хотіла написати. Таке можливо добре для залюблених, щоб могли прочитувати листи по десять разів і ними любуватись та над ними роздумувати, а в редакції вважається це недбайливістю, браком пошани рідної мови і грабуванням часу в тої людини, яка мусить такі письма читати і їх виправляти, якщо не хоче відразу кидати до коша. Якщо це пише звичайний робітник, який без своєї вини не мав чи не має нагоди виправити своє письмо й мову, то це треба йому дарувати. Але не можна дарувати цього тим, що мали змогу кінчити школи.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРО ЛІКУВАННЯ РАДІОМ І РАДОМ.

Хочу дати ближчі пояснення щодо лікування „радіом" і „радом", про що була згадка в „Свободі" з 15. листопада в рубриці „За одну літературну мову".

„Радіо" може бути ліком і може бути вживане для передання музики. „Рад" є теж ліком і може бути „фарбою" для годинників.

Лікування радіом є тепер уже загально відомі. Д-р Вилес Р. Витві, один з найбільших американських учених, подає, що радія вживають у нюйорському психіятричному стейтовому інституті для лікування хорих на параліж. Радіом огрівають спаралізовані нерви. І були випадки, що спаралізовані приходили до нормального здоровля. Інші лікарі переводили успішно теж подібні експерименти. Про те годі писати, бо це забрало б забагато місця, а предмету всеодно не вичерпало б. У 1929 р. інжініри-лікарі, як Дрейк, Пацолд, Пірс Дов і ще кілька завели лікування радіом у кількох американських клініках. В Німеччині переводив інжінир Шлайпік подібні експерименти на щурах, мишах, котах, мухах і комарах. А цього року славний італійський інжінір Марконі оголосив, як то можна переводити при помочі радія безкровні операції. Він винайшов теж відповідний нож до таких операцій, при яких не пускається кров. При помочі такого „ножа" переводив уже операцію в нюйорському міському шпиталі проф. Курт Стоє й операція вдалася. Нові винаходи лікування радіом були признані Інтернаціональним Конгресом Радіо-електрики, який відбувся в Парижі, в 1932 р.

„Рад" є також важним ліком. Це є син уранія (уранію), що знаходиться в руді й у воді. Де є в землі 3,000 частин уранія, там є одна частина раду. Винахід раду започаткував у 1896 р. Француз Бекерл. По нім розсліджував його Пієр Кюрі, теж Француз, але головні заслуги на тім полі приписують його жінці Марії Кюрі.

Рад відомий загально як лік на лікування хвороби рака. Але вживають його примірom теж і для „фарбування" годинників, що світять в ночі. Це діється при помочі домішок, які доконують у хемічних лябораторіях.

Рад є дуже дорогий. На цілому світі знайшли всього три ґрами раду.

Т. Савчук.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

СКРЕНТОН, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 159, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеться в неділю, 25. листопада, зараз по Сл. Божій, в галі церковній, 430 — 7-ма вул. Проситься всіх членів прийти на цей мітінґ, бо маємо багато справ до полагодження. Просимо тих членів, котрі мають знакомих, що ще не стоять в У. Н. Союзі, нехай впишуть їх до нашого відділу, а ми будемо принимати нових членів і дітей без оплати вступного. — М. Камінський, секр.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

КЕМПБЕЛ, О.

Листопадове Свято.

Українська Громада в Кемпбел відсвяткувала Свято Відродження Державности Західної України дня 28. жовтня ц. р.

Свято відкрив предсідник Святочного Комітету коротками словами згадки за Перший Листопад, а потім шкільні діти відспівали „Май контрі". Дальші співи були переплітувані деклямаціями. Діти вивязалися зі співів і деклямацій дуже добре, а особливо зєднала собі серця публики маленька Катруся Недоступ.

Виступив із своїми продукціями і запрошений Комітетом хор „Боян", при укр. греко-кат. церкві в Йонґставн, під управою п. Льва Кухтина.

Святочну промову виголосив учасник боротьби за визволення, о. І. Забава, котрий переповів щасливі й трагічні моменти цеї боротьби, річево й безсторонно. А при кінці візвав присутніх зложити жертви для інвалідів.

До молоді говорив по англійськи адвокат Омар Е. Малицький з Клівленду. Та, на жаль, „наша надія" не зявилась на святі. Потім говорив ще окружний Союзовий лікар, д-р В. Тимочко. Говорив теж Американець, проф. Н. С. Гіршей. Він підкреслив, що ми досі тільки „жартували", коли говорили, що хочемо своєї держави. Бо як би ми дійсно хотіли її мати, то нема сили на світі, якаб могла таке бажання 40-міліонів народу знехтувати. Як буде між Українцями єдність і хотіння мати свою власну державу, говорив той Американець, то Україна стане скоро самостійною державою.

Всі бесідники накликували до єдности. І тому був гарний настрій. Голова Комітету подякував тим, що не пожаліли труду і коштів і допомогли звеличати Перший Листопад. Свято закінчено відспіванням „Ще не вмерла" і „Не пора".

Жертвували по $1: Ст. Гречечко, О. Е. Малицький, о. І. Забава, Д. Стецків, Ф. Кузенко; по 50 ц.: д-р Тимочко. Ст. Стахура, М. Стахура, М. Бурка, А. К. Бурий, М. Бурий, М. Білан, М. Ткачишин, І. Павловський, Д. Васько; по 25 ц.: М. Скубяк, Ст. Сорока, І. Сокіл. К. Данильчак, М. Лобай, І. Лисиганич, Р. Липка, Д. Ворожбик, І. Черпіла, Й. Марунчак, А. Данильчак, М. Юрчак, М. Юрцега, О. Манинський, І. Михай, О. Дрозда, Ст. Мош, М. Омелян, А. Бура, М. Лабай, М. Гілвяк, М. Судляк. Дрібнимн датками $1.60. Разом зібрано $17.85, інші доходи $12.15.

Вислано до краю через Обєднання $30, а то на інвалідів $20. а по $5 на політичних вязнів і визвольну акцію.

Комітет.

ГОРГЕМ, Н. ДАК.

Листопаде свято.

В неділю, дня 11 листопада, зіхалися українські фармери зі Снов, Горгем і України до галі в Горгем, щоб відсвяткувати разом Свято Першого Листопада.

На те свято мав прибути теж і балетмайстер В. Авраменко, котрий по дорозі мав випадок з автомобілем між Бісмарком і Дікінсоном, про що повідомив гром. Миколу Прокопа телеграмою. Гром. Прокіп удався негайно на місце події. Тут дізнався, що машина цілком розбилася, бо їхали зі скорістю 40 миль на годину і пукли гуми. Помічники п. Авраменка, Іван Савчин і Михайло Лаврик, втратили при нещасливім випадку притомність. Машину затягнули до одного фармера і там її лишили. А п. Авраменка і його помічників відвіз п. Прокіп до Белфід. По дорозі помічники прийшли до притомности. Їх залишили в шпиталю. А п. Авраменко поїхав до галі на фармах, яка була вщерть набита фермерами. Там кінчилася Листопадова програма. Тоді й вийшов на сцену п. Авраменко й виголосив завзяту промову про те, як наші вояки падали трупами за Неньку Україну, віддеклямувавши вірш про наш прапор, який кінчиться: За Україну — бʼймось до загину.

Нагородивши Авраменка рясними оплесками, відвезено його до хати Мартина Гульки, де перевязано йому потовчену ногу. Фармері посходилися до хати і говорили до раня та дякували Богові, що помічники Авраменка при життю, бо такий випадок, як то нераз буває, міг закінчитися для них смертю. А Авраменкови складали желання, що має щастя, бо вийшов з такого випадку щасливо.

Федір Федора.

Як ми помагаємо

ПОХОРОН

бл. п. **Івана Тураша**, касієра від. 204 У. Н. Союза, відбудеться в суботу, 24 листопада, в год. 9. рано з похоронного заведення п. Яреми, 129 Іст 7-ма улиця в Ню Йорку.

В ПІЗНІЙ ВЕЧІР

Пізно ввечір на комині пташка щебетала,
Я на тебе, козаченьку, цілу нічку ждала.
Ждала, ждала, не діждалась до самого раня,
Нема мого миленького, не буде кохання.
Що з тобою, милий, сталось: чи ти де загинув,
Чи гарнішу покохав ти, а мене покинув?
Як же, милий, воно сталось, розкажи причину,
Нехай знаю, що з тобою, бо з жалю загину.
Скажи, милий, чи ще маю на тебе чекати,
Щоб до серця пригорнути тай поцілувати.

К. С.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

EXHIBIT SHOWN BY UKRAINIANS.

Purpose of Entry at Fair by Slavic People Told by L. A. Club Secretary.

That the Ukrainian club of Los Angeles is thoroly appreciative of the opportunity given it to have an exhibit at this year's Los Angeles County fair is indicated in a letter received at the fair office from the club expressing the hope that the exhibit was of value in giving Americans a better idea of Ukrainians and the things for which they stand.

"The few specimens of Ukrainian handicraft, assembled by a member of the club, Roman Pekay, represented those little tokens of Ukrainian people's individual physiognomy as expressed in home industries," John Orlyk, secretary of the club, wrote. "They speak of security, peace, harmony and patience.

Corrects Erroneous Ideas.

"The Ukrainian exhibit, altho very humble, may be valuable as an opportunity to get those Americans interested in Ukrainian people, who, on account of Russian or Polish propaganda or from lack of accurate information, have an erroneous picture of Ukrainian identity and aspirations," he continued.

"To those the Ukrainian club of Los Angeles always extends a cordial assistance, believing that mutual, sincere understanding is the basis of Americanization, and, ultimately, the best possible guarantee of steady, sound development and prosperity of America."

Ukrainians, racially speaking, are pure Slavs, endowed with an unquenchable devotion to freedom and a natural, spontaneous, constructive industry, the writer said in commenting on these people.

Long Record of Struggle.

"Their history testifies that since the 9th century they have lived, organized socially and politically upon genuinely democratic principles. Their whole history is but a long, continuous record of struggle against the predatory, Asiatic autocracy of Muscovy, and even at the present they are engaged in a life-and-death struggle with the occupant, while, at the same time, fighting against Polonization of Western Ukraine by the Polish occupant.

"During the long centuries of oppression Ukrainians have not only preserved their national consciousness, but also their devotion to their democratic institutions and their language, literature, music and art.

"The Ukrainian heritage, which they have defended so tenaciously, is naturally dear to them. They feel it is not only their own particular treasure but also an asset of value to any nation, and to America in particular, where humanity has found a sanctuary for preservation of permanent possessions."

1,000 in This County.

The writer said Americans of Ukrainian descent in Los Angeles county number about 1,000. A considerable portion of these is in the Ukrainian club in Los Angeles. The Ukrainian-American population of the United States numbers about 1,000,000.

"Having left their old native country principally to escape economic and political injustice, Ukrainians have found in America a new home and are rapidly merging with the native Americans in their pursuit of prosperity and happiness."

(The Progress-Bulletin, Pomona, Cal., Oct. 19, 1934).

— Якийсь злодій увійшов до нашої хати, жінка його впустила, бо думала, що то я вернувся.

— Деж той злодій тепер? У вязниці?

— Ні! В шпиталі!

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Зі срібного весілля на інвалідів.

Дня 3 листопада б. р. обходили громадяни Лисаки з Ірвінгтон, Н. Дж., 25-літній ювилей свого подружа. У власній домі при суто заставлених столах, які вгиналися під тягаром смачних страв та добірних напитків, засіла родина та гості. Простора хата прибрана в цвіти. На столі був великий корован. Все те додавало цілій забаві більше врочистости. Забава мала дійсно щирий товариський характер, а ювиляти увивались коло гостей, щоб віддячитися за щирість.

При забаві, згідно з традицією нашої еміграції, не забули гості і про збірку на українські цілі. По многолітстві та українських піснях, відспіваних гістьми та членами тов. „Боян", забирали слово громадяни: Р. Слободян, що сповняв заразом ролю тостмеєстра, Т. Каськів, місцевий учитель і приявний свідок вінчання громадян Лисаків, М. Мурашко, Тулиглович, В. Сидорович, Настюк, Дубас, Присяжний, Зілінський і інші. Присутні підносили заслуги п. Лисака в громадянській праці в Нюарку та згадували ріжні переживання за час 25 літ спільної праці. При кінці на поклик п. Каськова зібрано $25 для українських інвалідів. Збіркою занявся п. В. Сидорович. Жертви зложили: Р. Слободян $5; В. Сидорович $4; Е. Шкіра $2; по $1: Т. Каськів, М. Мурашко, М. Колбе, С. Присяжний, С. Зілінський, А. Сурма, Дубей, В. Дубас, М. Дубас, І. Настюк, М. Байовський, І. Тулиглович, Р. Барагагл і М. Литвин.

При кінці забрав слово п. Лисак, господар хати, подякував за щирі признання і пошану та переповів цікаву історію свого життя тут на еміграції, як то він, як бідний еміґрант, добився своїми силами кращої долі.

Треба признати, що п. Лисак, як довголітній урядник 76 відділу У. Н. Союза та інших українських організацій, положив чимало праці на народній ниві в Нюарку і тому цілком заслужено тішиться загальною пошаною всіх громадян.

Гроші переслано до краю через Обєднання.

Гість.

САВТ ШІКАГО, ІЛЛ.

На край.

Горожанський Клюб на Савт Шікаго призначив зі своєї каси $5 на Рідну Школу, а $6 зібрали громадяни Анна Сподарик і А. Шуль на балі, який відбувся дня 11 листопада, і призначили їх на інвалідів.

Гроші вислано до краю через Обєднання.

Іван Мороз, предс.

ПОКЛИК

до односельчан пов. Перемишль.

Ділимося з Вами, Дорогі Земляки перемиської волости, веселою вісткою про створення тимчасового ініціятивного комітету допомоги перемиській землі. Цей Комітет покицо має приміщення в Нюарку, Н. Дж., і звідси кличе до Вас усіх, розкинених по Америці, щоб Ви відізвались і дали про себе знати на адресу нюарського комітету. Усіх, які мешкають ближче, просимо прибути на 25. листопада ц. р. до Січової салі, 229 Springfield Ave., Newark, N. J., де переведеться вибір постійного повного комітету на цілу Америку. Також обговоримо важні справи нашого повіту та побачите прислані річи для нас із Перемишля.

Покажім, дорогі браття, що ми не забули за рідні сторони, які тепер у неволі й державлять знущання кривавого ляцького наїзника. Тому серіозно й рішуче кличемо Вас прибути на 1. годину в цю неділю до Нюарку, а хто не зможе прибути, хай повідомить нас карточкою, подаючи свою адресу. Присутні будуть з Нюарку, Джерзи Сіти, Перт Амбой та Пасейку.

З пошаною, тимчасовий комітет:

Малецький, Мулик, Фік, Гарцула, Кебус.

65 Stirling St., Newark, N. J.

ПОКЛИК

ДО ДОРОГИХ ЗЕМЛЯКІВ СЕЛА СОБЯТИНА, ЯРОСЛАВСЬКОГО ПОВІТУ.

Наше село, висунене найбільше на західні окраїни наших земель, є загрожене чужим впливом. Ворожий напір із заходу нищить не тільки матеріяльний дорібок наших братів, але хоче знищити їх прадідівського українського духа.

В тій цілі закладає ворог свої польські школи й учить наших дітей польської мови, історії і польської „культури". Але наші браття протиставляться цьому чужому впливови й стараються виховати своїх діточок так, як пристало на добрих батьків української нації.

Наші браття хочуть, щоб на землі українських князів панували Українці, а не чужі. Бо коли князь Ярослав Мудрий прогнав польську голоту з наших земель, то лишив нам заповіт: „Ляхи за Сян!" і на память побіди над Ляхами збудував у своїм імені місто Ярослав.

Так. Ляхи за Сян! Вони не мають місця на наших землях і ці слова мусять боронити наші браття.

Вони тепер, коли вілізливий дикун вліз по бандитськи в наші села й міста, та по злодійськи влазить і затроює молоді душі української дітвори, просять нас тут на вільній землі Америки такими словами: „Дорогі Сестри й Браття! Поможіть нам у нашій боротьбі проти ворога! Поможіть вигнати його з наших рідних сіл, поможіть увільнити нарід від ляцьких кайдан. Поможіть нам збудувати просвітну твердиню, з якої лунала б рідна мова, де гартувались б душі наших дітей! Прийдіть нам з малою поміччю, щоб ми могли довершити задумане діло для добра нашого села й цілого українського народу.

„Наше село Собятин невеличке й знищене матеріяльно так, що само не може поставити собі читальняного дому. І тому кличемо до Вас, Браття, односельчани в Америці, як теж і до всіх із ярославського повіту, про малу матеріяльну і моральну поміч.

„Покажіть, Браття і Сестри, ділом, що розумієте вагу читального дому в нашому селі Собятині, на західних окраїнах українських земель".

Такі благальні слова линуть з рідних земель аж тут до Америки. І щоб прийти їм якнайскорше з поміччю, засновано в Нюарку, Н. Дж., Допомоговий Комітет. Цей Комітет береться до праці й уже цього місяця, дня 25-го, дає величаву забаву, получену з виступом національних танків. Баль цей на будову читальні в Собятині відбудеться в Січовій салі.

Тому Комітет запрошує увесь український загал прибути й поперти таку гарну народню ціль — як будова читальняного дому в селі Совятині, повіт Ярослав.

За Комітет:

Василь Фейло, голова.

Жертви просимо слати на таку адресу:

William Fello
188 Bergen Ave., Kearny, N. J.

Мати купила донечці банани. Обоє сіли у стріткару. Мати визирала крізь вікно, а дитина їла за той час банани. Коли вже висіли із стріткари, каже мати:

— Дуже гарно, що ти не кидала лушпиння на землю. А де ти дінула його?

— Я встромила якомусь панови в кишеню від плаща.

ВІДОЗВА

до односельчан села Руди.

Дістали ми листа, в якім відзиваються до нас наші брати з рідних і дорогих нам сторін. Лист той зворушає нас до глибин душі. Проста, спрацьована рука нашого брата написала коротко й просто те, що вони відчувають, чого вони хочуть і до чого прямують. Не треба нам багато про це розписуватися, щоб Вам тут в Америці все вияснити, але тільки наведу їх лист, який буде сам говорити за себе. А Ви, Брати й Сестри, вчуйтеся в кожде гаряче, благальне слово, яке вирвалося з грудей тих, які там лишились, і прийміть його як своє рідне й близьке, як слово, що запалює і розятрює наші серця любовю до свого. Ось і лист:

Дорогі наші Земляки! Звертаємося до Вас з великою просьбою. Ми є громадяни села Руди, рогатинського повіту. Поможіть нам недопустити до того, щоб нам розвязали нашу читальню „Просвіти".

Поляки кажуть, що бібліотека має числити 500 томів книжок, а в противному разі зачинять нам читальню і дадуть свої польські книжки до громади, де буде їх урядовець.

В нашій читальні тепер є ледви 250 томів, а потрібно решту докупити.

Ми є синами Великої України. Ми хочемо читати свої книжки, ми хочемо освідомити себе й увесь наш загал. Нас переслідують. Нам бракує книжок, щоб ми могли прозріти й щоб ми могли стати вірними й незломними синами Батьківщини, та щоб могли визволити з неволі-кайдан нашу славну Україну.

Дорогі Земляки! Узгляднiть наше прохання, а ми Вам повік цього не забудемо! Засвою поміч одержете від Бога заплату, а від українського народу славу, славу й славу"... Село Руда, 11 червня 1934.

За Виділ:

Теодор Гой, голова; **М. Веретин,** секретар; **Василь Івахушка,** скарбник.

Прочитавши ці горячі слова наших братів — відгукнімся так, як це пристало на добрих синів своєї Вітчини. Наша мала поміч — це для них велике, незабутнє діло в їх боротьбі за краще завтра української нації. Давніше засновaний комітет у Нюарку, Н. Дж., звертається отсею дорогою до всіх односельчан, а також до кожного Українця, якому на серці лежить добро нашого села під чужинецьким наїздом!

Усякі й найдрібніші датки просимо слати на подану адресу, а всі жертводавці будуть проголошені в пресі.

За комітет:

Григорій Дорошенко,
Михайло Корда.

95 West St., Newark, N. J.

НЕЗАГНУЗДАНИЙ ТАРЗАН. (123)

Патриція держала в своїй руці дарунки Рані. Це був тонкий штилет, викладаний діямантами, та дивний, точений перстень з дорогоцінними каміниям. Кладучи дівчині перстень на палець, жінка магараджі пояснила, що перстень має хитро зроблену, вкриту пружинку. „Бачиш цей рубін?" вона шептала. „Під цим рубіном є захована голочка, котру вмочено в їді гадюки кобри, три рази дестильований. Найлекше задраснення цею голочкою — значить смерть".

„Але може ти волієш штилет? Бери собі, що волієш!" Вона відступила до дверей, а потім додала: „Ніяка біла жінка не забере від мене мого пана!" Вона пропала, лишаючи саму Патрицію, що з дива не могла й слова промовити.

Не дивлячися на свою тверду постанову не хвилюватися, Патриція була сильно заклопотана подіями ночі. Вона дивилася на блискучі рубіни та шмараґди, сховала штилет за пазуху, обернулася від дверей і зімліла.

Добрий слуга.

Барон нарікає перед льокаєм: — Це вино задобре; я готов ним іще на смерть упитися.

Льокай: — Коли пан барон позволять — я готов за пана барона вмерти.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".